

Sygn. akt I C 179/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Zofia Homa

Protokolant: st.sekr.sąd. Ewa Krawczyńska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 czerwca 2013r. w Lublinie

sprawy z powództwa T. S. (1)

przeciwko T. B.

o ochronę dóbr osobistych

I. zasądza od pozwanego T. B. na rzecz powoda T. S. (1) kwotę 3.000 (trzy tysiące) złotych tytułem zadośćuczynienia;

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala;

III. koszty procesu między stronami wzajemnie znosi.

Sygn. akt I C 179/12

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 5 marca 2012 roku (data stempla pocztowego k. 8) powód T. S. (1) wniósł o:

1) złożenie przez pozwanego T. B. powodowi oficjalnych przeprosin w formie ustnej przed Sądem oraz zaprotokołowanie tych przeprosin do protokołu rozprawy;

2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 5.000,00 złotych tytułem zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych powoda oraz zasądzenia na jego rzecz kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, iż w dniu 2 kwietnia 2011 roku przebywał na działce leśnej, będącej jego współwłasnością, położonej we wsi (...), na której pozyskiwał drewno opałowe. Równocześnie do wymienionego miejsca przybył pozwany T. B. i niesłusznie obwiniał powoda o dokonanie wyrębu 1 sztuki brzozy i skierował do powoda słowa powszechnie uznane za obraźliwe. Ponadto powód podniósł, iż pozwany w trakcie tego zajścia w sposób niepocholebny wypowiedział się co do osoby matki powoda. Zwrócenie pozwanemu uwagi co do wypowiedzianych przez niego słów wywołało agresywną reakcję. Pozwany ponownie użył w stosunku do osoby powoda wiele słów powszechnie uznanych za obraźliwe i urągających godności osobistej i hańbiących dobre imię powoda i jego matki (pozew wraz z uzasadnieniem k. 2 – 6).

W piśmie procesowym z dnia 26 marca 2012 roku powód wskazał, iż od pozwanego T. B. domaga się przeprosin o następującej treści:

„ Przepraszam Pana T. S. (1) za kierowanie wobec niego słów powszechnie uznanych za obraźliwe oraz za wypowiedzianie się niepocholebnie

o zmarłej matce Pana T. S. (1). Nie użyję ponownie w stosunku do Pana T. S. (1) wyrazów urągających jego godności osobistej i hańbiących jego dobremu imieniu oraz jego matki” (pismo procesowe k. 11).

W odpowiedzi na pozew, pozwany T. B. nie uznał powództwa i wniósł o jego oddalenie w całości.

W uzasadnieniu pozwany zaprzeczył, iż kierował w stosunku do powoda słowa powszechnie uznawane za obraźliwe w okolicznościach wskazanych

w uzasadnieniu pozwu, nie znieważał także zmarłej matki powoda. Pozwany wskazał, iż powód pomawia go o zachowania, które nie miały miejsca. Podniósł, iż to pozwany zaalarmowany przez osoby trzecie o nielegalnej wycince drzew przez powoda, gdy przybył do lasu i zwrócił powodowi uwagę, został przez powoda znieważony słowami powszechnie uznawanymi za obelżywe. Ponadto pozwany wskazał, iż z uwagi na to, że powód zachowywał się agresywnie, pozwany oddalił się z lasu i zawiadomił Policję (odpowiedź na pozew k. 20-22).

W toku dalszego postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie, powód popierał powództwo, zaś pozwany powództwa nie uznawał i wniósł o jego oddalenie (protokoły rozpraw k. 23, k. 36, k. 78).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Działka numer (...), położona we wsi (...), gminie W. jest współwłasnością powoda T. S. (1) oraz M. J., S. K., J. M., M. P., J. P. (1), J. P. (2), M. W.. Przedmiotowa działka graniczy z działką numer (...) będącą współwłasnością pozwanego T. B. oraz W. G., Z. K., A. P., M. S., J. B., S. W., H. W., S. Ł.. Są to działki leśne. Postępowanie rozgraniczeniowe dotyczące przedmiotowych działek nie było przeprowadzone, działki te nie posiadają wyznaczonych geodezyjnie punktów granicznych na gruncie (bezsporne, wypis z rejestru gruntów k. 18 dołączonych akt sygn. akt Ds. 750/11 Prokuratury Rejonowej w Radzynie Podlaskim).

W dniu 2 kwietnia 2011 roku powód T. S. (1) przebywał na działce numer (...), położonej we wsi (...), gminie W., na której pozyskiwał drewno. W pewnym momencie na miejsce wycinki przyjechał pozwany T. B., po czym zwrócił się do powoda, iż powód pozyskuje drewno z działki będącej własnością pozwanego oraz skierował do niego słowa powszechnie uznane za obraźliwe typu „ ch..., gówniarz, sku.....”. Pozwany wypowiedział się też w sposób niepoehlebny się co do osoby matki powoda. Świadcami tego zdarzenia byli R. J. i G. J.. Następnie T. B. udał się do swojego samochodu i zawiadomił komisariat Policji o nielegalnym wyrębie z terenu jego działki drzewa (zeznania G. J. k. 38, zeznania R. J. k. 71-71v, zeznania Z. K. k. 38, zeznania powoda T. S. (1) k. 23v-24 i k. 80, zeznania pozwanego T. B. k. 24-24v i k. 80).

W dniu 4 kwietnia 2011 roku T. B. złożył zawiadomienie o popełnieniu w dniu 2 kwietnia 2011 roku przestępstwa wyrębu w celu przywłaszczenia z działki leśnej numer (...) pięciu sztuk drzew brzozy i grabu przez T. S. (1) na szkodę T. B.. Postępowanie karne prowadzone w sprawie zostało w dniu 18 czerwca 2011 roku umorzone wobec braku ustawowych znamion czynu zabronionego (zawiadomienie k. dołączonych akt Ds. 750/11/D Prokuratury Rejonowej w Radzynie Podlaskim).

W dniu 18 kwietnia 2011 roku T. S. (1) wniósł do Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim prywatny akt oskarżenia, w którym domagał się ukarania T. B., za to, że w dniu 2 kwietnia 2011 roku na działce leśnej, będącej jego współwłasnością, położonej we wsi (...), na której pozyskiwał drewno, T. B. znieważył go słowami powszechnie uznawanymi za obraźliwe oraz w sposób niepoehlebny

wypowiedział się co do osoby jego matki. Postanowieniem z dnia 21 października 2011 roku Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim umorzył postępowanie prywatnoskargowe przeciwko T. B.. Podstawą umorzenia postępowania był przepis art. 496§1 i 3 kpk albowiem oskarżyciel prywatny T. S. (1) nie stawiał się bez usprawiedliwienia na termin rozprawy głównej, o której powiadomiony został prawidłowo, co oznaczało odstąpienie od oskarżenia (prywatny akt oskarżenia k. 2-3 i k. 29v dołączonych akt Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim sygn. akt IIK 474/11).

Wyrokiem z dnia 11 maja 2012 roku Sąd Rejonowy w Radzynie Podlaskim uniewinnił T. S. (1), S. J., R. J., G. J. od zarzuczonego im wykroczenia, tj. że w dniu 2 kwietnia 2011 roku w miejscowości Ś.gminy W., działając wspólnie i w porozumieniu, z działki leśnej numer (...) dokonali wyrębu 5 sztuk brzozy i grabu, nie posiadając wymaganego zezwolenia (wyrok k. 132 dołączonych akt sygn. akt IIW 885/11 Sądu Rejonowego w Radzynie Podlaskim).

Ustalając stan faktyczny Sąd oparł się na wskazanych powyżej dowodach.

W ocenie Sądu autentyczność powołanych powyżej dokumentów nie budzi wątpliwości, co do formy, w jakiej zostały sporządzone. W ocenie Sądu, brak było podstaw, by wyżej wymienionym dowodom odmówić przymiotu wiarygodności.

Sąd obdarzył wiarą zeznania T. S. (1), który w sposób spójny i logiczny przedstawił okoliczności związane z przyjazdem pozwanego T. B. w dniu 2 kwietnia 2011 roku na działkę numer (...), położoną we wsi (...), gminie W., na której powód wówczas pozyskiwał drewno oraz związane ze skierowaniem do powoda przez pozwanego słów powszechnie uznawanych za obraźliwe oraz wypowiedzeniu się w sposób niepochlebny się co do osoby matki powoda. Jego wypowiedzi były szczere, a jednocześnie rzeczowe w związku z czym pomocne w ustaleniu stanu faktycznego. Za wiarygodne uznał również Sąd zeznania bezpośrednich świadków przedmiotowego zdarzenia - G. J. i R. J.. Oceniając zeznania pozwanego T. B. oraz świadka Z. K. Sąd uznał je za wiarygodne w zakresie w jakim korelowały one z ustalonym przez Sąd stanem faktycznym.

. Wskazany materiał dowodowy tworzy łańcuch dowodów niesprzecznych wewnątrz, wzajemnie i logicznie się dopełniających, pozwalając na ustalenie faktów koniecznych dla oceny powództwa w granicach stanu faktycznego wskazanego za jego podstawę.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo T. S. (1) co do zasady jest słuszne aczkolwiek zasługuje na uwzględnienie w części.

Zgodnie z treścią art. 23 k.c. dobra osobiste człowieka, takie jak w szczególności zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach.

W świetle art. art. 24 § 1 i § 2 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba

że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jeżeli wskutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

Przy ocenie czy doszło do naruszenia dobra osobistego decydujące znaczenie ma nie tyle subiektywne odczucie osoby żądającej ochrony prawnej, ale to, jaką reakcję wywołuje w społeczeństwie to naruszenie. Ocena ta musi być dokonana przy stosowaniu kryteriów obiektywnych (por. wyrok SN z dnia 17 września 2004r., sygn. akt V CK 69/04, LEX nr 197661; wyrok SN z dnia 26 października 2001r., sygn. akt V CKN 195/01, LEX nr 53107).

Ze wskazanych wyżej przepisów wynika, że podstawową przesłanką uwzględnienia roszczeń o ochronę dóbr osobistych jest bezprawny charakter naruszenia bądź zagrożenia dobra osobistego.

Za bezprawne należy uznać wyrażenia obraźliwe, a więc sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, skierowane publicznie pod adresem określonej osoby (fizycznej lub prawnej), nawet wówczas, gdy ich wypowiedzenie miało na celu ochronę uzasadnionego interesu społecznego. Istotną cechą dóbr osobistych jest ich ścisły związek z podmiotem, któremu one przysługują (wyrok SN z dnia 16 kwietnia 1999r., sygn. akt II CKN 279/98, LEX nr 385601; Kodeks cywilny. Komentarz, pod red. E. Gniewek, art. 23kc).

Podkreślenia wymaga fakt, iż przepis art. 24 § 1 k.c. posługuje się konstrukcją domniemania bezprawności. Przepis ten powoduje w sprawach

o naruszenie dóbr osobistych, przerzucenie ciężaru dowodu z powoda, co jest regułą ogólną określoną w art. 6 k.c., na pozwanego, na którym spoczywa ciężar dowodu obalenia tego domniemania. Na dochodzącym ochrony ciężar jedynie obowiązek wykazania faktu naruszenia lub zagrożenia jego dobra osobistego.

Należy wskazać, iż naruszenie czci może nastąpić zarówno przez pomówienie o ujemne postępowanie w życiu osobistym i rodzinnym, jak i przez zarzucenie niewłaściwego postępowania w życiu zawodowym naruszające dobre imię danej osoby i mogące narazić ją na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu lub innej działalności (por. wyrok SN z dnia 9 października 2002r., sygn. akt IV CKN 1402/00, LEX nr 78364, wyrok SN z dnia 29 października 1971r., sygn. akt II CR 455/71, OSNCP z 1972/4/77).

Materiał dowodowy zgromadzony w niniejszej sprawie i ustalone na jego podstawie okoliczności wskazują, że doszło do naruszenia dobra osobistego w postaci dobrego imienia i czci T. S. (1)przez pozwanego. Do naruszenia tych dóbr osobistych doszło w dniu 2 kwietnia 2011 roku poprzez nazwanie przez pozwanego, w obecności J. J. i G. J., powoda „(...) (...)i (...)”. Jak wykazało postępowanie dowodowe, pozwany w sposób nieepochlebny wypowiedział się też co do osoby zmarłej matki powoda.

Powyższej zacytowane określenia naruszają dobre imię każdego przeciętnego człowieka. Określenie „gówniarz” – w stosunku do osoby dorosłej oznacza człowieka niepoważnego (Słownik języka polskiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe). Określenia „ (...)i „(...)są natomiast wulgarnymi wyzwiskami używanymi w stosunku do mężczyzn (Słownik języka polskiego, Państwowe Wydawnictwo Naukowe).

Kierowanie do osoby określeń obraźliwych, zniewag, czy słów powszechnie uznanych za obelżywe należy traktować, jako naruszenie jego godności i czci. Należy pamiętać, iż zachowanie uwłaczające godności człowieka, stanowiące przejaw lekceważenia oraz pogardy dla jednostki ludzkiej, oceniane powinno być i jest zawsze negatywnie.

W związku z powyższymi ustaleniami, iż w ocenie sądu doszło do bezprawnego naruszenia dobra prawnego T. S. (1) przez pozwanego T. B., powód miał prawo skorzystać ze środków ochrony tych praw przewidzianych w kodeksie cywilnym.

W ocenie Sądu, pozwany nie udowodnił w dostateczny sposób, iż nie wypowiedział powyższych słów w stosunku do powoda oraz że nie wypowiedział się w sposób niestosowny co do osoby zmarłej matki powoda.

Ze spójnych, logicznych i konsekwentnych zeznań bezpośrednich świadków tego zdarzenia, tj. G. J. i R. J. wynika,

iż pozwany użył powyższych określeń w stosunku do powoda. Pozwany nie obalił zatem domniemania bezprawności naruszenia dobra osobistego powoda, przewidzianego w art. 24 § 1 k.c. Postawienie komuś nieprawdziwego zarzutu jest zawsze działaniem sprzecznym z zasadami współżycia społecznego i w związku z tym bezprawnym. Do okoliczności wyłączających bezprawność naruszenia dóbr osobistych zalicza się: działanie w ramach porządku prawnego, wykonywanie prawa podmiotowego, działanie w obronie uzasadnionego interesu. Pozwany nie udowodnił także istnienia żadnej z powyższych okoliczności.

Żądanie powoda, aby pozwany złożył powodowi oficjalne przeprosiny w formie ustnej przed Sądem o następującej treści: „Przepraszam Pana T. S. (1) za kierowanie wobec niego słów powszechnie uznanych za obraźliwe oraz za wypowiadanie się niepochlebnie o zmarłej matce Pana T. S. (1). Nie użyję ponownie w stosunku do Pana T. S. (1) wyrazów urągających jego godności osobistej i hańbiących jego dobremu imieniu oraz jego matki” oraz o zaprotokołowanie tych przeprosin do protokołu rozprawy, nie mogło jednakże zostać uwzględnione z uwagi na miejsce zamieszczenia tych przeprosin wskazane przez powoda.

Podkreślenia wymaga, iż protokół rozprawy jest jedną z form utrwalania czynności procesowych, w tym dowodów, z tego też względu ma istotne znaczenie w procesie. Czynność procesowa jest to szczególnego rodzaju czynność prawna podejmowana przed organami procesowymi lub przez te organy (np. przed sądem w toku postępowania sądowego), której skutkiem jest ukształtowanie pozycji procesowej strony dokonującej czynności albo rozstrzygnięcie kwestii będącej przedmiotem sprawy (głównej lub incydentalnej). Zgodnie z art. 157kpc, **z przebiegu posiedzenia jawnego protokolant pod kierunkiem przewodniczącego spisuje protokół**. Zgodnie z art. 159 § 1kpc, przebieg czynności protokołowanych może być utrwalony za pomocą aparatury dźwiękowej, o czym należy przed uruchomieniem aparatury uprzedzić wszystkie osoby uczestniczące w czynności. Na marginesie wskazać należy, iż przepis ten dotyczy nagrywania rozprawy przez sąd jednakże gdy przewodniczący składu orzekającego zadecyduje o nagraniu przebiegu rozprawy, nie może zrezygnować ze sporządzenia protokołu. Protokół rozprawy powinien zawierać:

1. oznaczenie sądu, miejsca i daty posiedzenia, nazwiska sędziów, protokolanta, stron, interwenientów, jak również obecnych na posiedzeniu przedstawicieli ustawowych i pełnomocników oraz oznaczenie sprawy tudzież wzmiankę co do jawności;
2. przebieg posiedzenia, w szczególności wnioski i twierdzenia stron, wyniki postępowania dowodowego, wymienienie zarządzeń i orzeczeń wydanych na posiedzeniu oraz stwierdzenie, czy zostały ogłoszone;
3. czynności stron wpływające na rozstrzygnięcie sądu (ugoda, zrzeczenie się roszczenia, uznanie powództwa, cofnięcie, zmiana, rozszerzenie lub ograniczenie żądania pozwu).

Powyższe regulacje prawne nie dopuszczają zatem możliwości zamieszczenia w protokole rozprawy przeprosin, jak żądał powód w niniejszym postępowaniu stąd też to żądanie nie mogło zostać uwzględnione.

Odnosząc się natomiast do żądania powoda zasądzenia na jego rzecz kwoty 5.000,00zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę należy wskazać, że zgodnie z treścią art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Przepis art. 448 k.c. ma charakter samodzielny i przysługuje obok zastosowania innych środków koniecznych do usunięcia skutków naruszenia dóbr osobistych, o ile inne środki nie wyczerpują uprawnień osoby, której dobro naruszono. Zasądzenie zadośćuczynienia ma zatem charakter fakultatywny i od oceny sądu opartej na analizie okoliczności konkretnej sprawy zależy przyznanie pokrzywdzonemu ochrony w tej formie (por. uzasadnienie wyroku SA w Poznaniu z dnia 11 stycznia 2007r., sygn. akt I ACa 833/06, LEX nr 298413).

Celem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę jest zrekompensowanie

i złagodzenie doznanej krzywdy moralnej.

Postępowanie dowodowe wykazało, że słowa pozwanego wywołały u powoda zdenerwowanie i oburzenie, powód poczuł się bardzo urażony. Powód wskazał, iż przez 30 lat był oficerem Wojska Polskiego i nie życzy sobie aby publicznie kierowano do niego takie określenia.

W ocenie Sądu w niniejszej sprawie zachodzi potrzeba zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego aczkolwiek nie w wysokości żądanej przez powoda. W ocenie Sądu kwota 3.000,00zł będzie kwotą odpowiednią aby zrehabilitować krzywdę moralną doznaną przez powoda i dostatecznie usunąć skutki naruszenia jego dóbr osobistych, bowiem rozmiar tej krzywdy nie jest znaczny, intensywność naruszenia przez pozwanego dóbr osobistych powoda była niewielka, ograniczająca się do jednego monologu. Sąd wziął też pod uwagę fakt, iż niemożliwym było uwzględnienie żądania powoda w zakresie złożenia przez pozwanego przeprosin, mimo, iż co do zasady żądanie to w realiach sprawy było uzasadnione, stąd też Sąd uznał, iż zasadnym będzie przyznanie powodowi od pozwanego zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę moralną (punkt I wyroku).

Z powyższych względów powództwo w pozostałym zakresie należało oddalić (punkt II wyroku).

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu uzasadnia treść art. 100 zd.1 k.p.c. w świetle, którego w razie częściowego tylko uwzględnienia żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Strony w połowie wygrały i przegrały sprawę, co uzasadnia wzajemne zniesienie kosztów procesu (punkt III wyroku).

Z tych względów i na podstawie powołanych przepisów Sąd orzekł jak w sentencji wyroku.